UN DOCUMENT AL BRESLEI OLARILOR DIN BAIA SPRIE

Silvia ZDERCIUC

Orașul Baia Sprie — „Medium Mons", cum este menționat în documentele medievale — își semnalează prezența în istoria ceramicii populare din țara noastră în anul 1815, o dată cu diploma de privilegii dată olarilor de către Francisc I, împăratul Austriei și regele Ungariei [1].

Un alt document de breaslă care ne atrage atenția asupra aceluiași centru, îl constituie o carte de călătorie (Vándorló Könyv), eliberată de Consiliul orașului liber regesc Baia Sprie, calfei de olar Lörincz György la 16 iulie 1834.

Documentul ne confirmă obligația calfei de a se perfecționa în tainele meseriei în mai multe centre de ceramică. Perfecționarea era obligatorie, înainte de a-și trece examenul de meșter.

Cartea de călătorie conține 16 file (32 pagini) și se păstrează de mai multe generații în familia Lörincz, al cărei ultim descendent, în vîrstă de 74 ani, mai trăiește încă și a practicat, de asemenea, olăria.

Textul primelor două pagini ne informează despre obligațiile pe care trebuie să le îndeplinească calfa (posesorul cărții de călătorie) în timpul călătoriilor sale de studii. Menționăm pe cele mai importante :

1. Se va abține de la cerșit și călătorii fără rost.
2. Călătoriile le va face în localități în care se găsesc meșteri în branșa lui.
3. La sosirea în oraș este obligat să se înregistreze la starostele breslei.
4. Se va strădui ca în timpul călătoriei sale să îndeplinească o muncă folositoare.
5. Starostele breslei este obligat să înregistreze durata călătoriei calfei în orașul respectiv, precum și modul de comportare în timpul studiului.

Pagina a IV-a cuprinde semnalmentele personale ale tinerei calfe Lörincz György.

Pagina a V-a conține certificatul de calfă al lui Lörincz György, eliberat de conducerea breslei olarilor din Baia Sprie, prin care se adevărește că a lucrat timp de 36 săptămîni în calitate de calfă. În acest timp s-a comportat în mod onorabil. Certificatul este eliberat la data de 19 octombrie 1834 și este întărit prin semnăturile starostelui de breaslă, ajutorului de staroste și a meșterului la care s-a calificat. Ultima semnătură e cea a notarului breslei, lîngă care este aplicat sigiliul de ceară.

În fiecare centru prin care trecea, calfa era obligată să lucreze la unul din cei mai buni meșteri, indicați de conducerea breslei locale.

După terminarea stagiului în orașul respectiv, calfei i se făcea o caracterizare într-o formulare identică, semnată de conducerea breslei și întărită prin sigilii (redăm în traducere o astfel de caracterizare) [2].

Conținutul paginilor 7—18 ne informează despre călătoria calfei în cîteva centre de ceramică.

Prima etapă a călătoriei este orașul Baia Mare [3], important centru de olărie, unde rămîne 9 luni și 2 săptămîni.

O scurtă întrerupere a călătoriei și revenirea în orașul natal este cauzată de moartea tatălui său. Întreruperea este aprobată de conducerea breslei locale.

Timp de 2 luni, calfa rămîne și lucrează în atelierul tatălui său.

A doua etapă a călătoriei o constituie orașul Debrețin, unde lucrează 81 săptămîni.

„Orașul liber regal", Satu Mare, este cea de-a treia etapă a călătoriei. În acest centru, Lörincz György rămîne 47 săptămîni.

Se oprește apoi, timp de 17 săptămîni, în localitatea Tășnad, centru de ceramică din jud. Satu Mare, rar menționat în literatura de specialitate.

Calfa își continuă călătoria de studii în orașul Zalău, important centru meșteșugăresc transilvănean [4], unde stă 3 săptămîni.

Ultima etapă a călătoriei o constituie orașul Cluj, menționat ca centru de olari încă în documentele secolului al XVI-lea [5], unde rămîne 4 luni și 2 săptămîni.

În total, călătoria de studii a calfei Lörincz György a durat 4 ani (1834—1839).

După terminarea călătoriei, calfa se întoarce în orașul natal. Îl vom găsi menționat ca meșter în registrele de cheltuieli și venituri ale breslei olarilor din Baia Sprie, în a doua jumătate a veacului al XIX-lea.

Documentul pe care-l prezentăm, unul din rarele documente de acest fel, păstrate în formă autentică, constituie o importantă mărturie privind dezvoltarea olăritului în Baia Sprie, centru în care meșteșugul a încetat din 1958. El ne aduce, totodată, informații valoroase despre o serie de bresle din orașele și tîrgurile : Baia Mare, Debrețin, Satu Mare, Tășnad, Zalău, Cluj.

---

[1] Această diplomă se găsește în posesia familiei Lörincz, vezi Silvia Zderciuc, *Centrul de ceramică Baia Sprie, regiunea Maramureș* (comunicare prezentată la cea de-a II-a sesiune științifică a muzeelor din decembrie 1965).

[2] *„Atestăm că acest tînăr cinstit Lörincz György a lucrat la tovarășul nostru de breaslă Szőke Iosif timp de 3 săptămîni, în care timp s-a purtat cinstit și aceasta o întărim cu sigiliul nostru".*

Dat în Zalău la 28 ianuarie 1839

ss. Staroste de breaslă : Molnár Iosif ss. Ajutor de staroste : Tezsi Iosif ss. Notarul breslei : Szabo Francisc. L.S. de ceară.

[3] Cea dintîi mențione documentară a centrului Baia Mare datează din secolul al XVI-lea. (Balogh Béla și Oszóczki Kálmán, *A nagybányai fazekas céh irataihoz* (Din documentele breslei olarilor din Baia Mare), în „Bányavidéki Faklya", 8 august 1970.

[4] Kovách Géza, *A zilahi céhek története* (Istoria breslelor din Zalău), Editura științifică, București, 1958.

[5] Ștefan Pascu, *Meșteșugurile din Transilvania pînă în secolul al XVI-lea*, Editura Academiei R.P.R., 1954, p. 190.

https://biblioteca-digitala.ro